

מסכת גיטין פרק ראשון

סוגיה א: דין "לשמה" בכתיבת הגט

1. [המביא גט ממדינת הים, צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם, רבן גמליאל אומר: אף המביא מן הרקם ומן החגר, ר' אליעזר אומר: אפילו מכפר לודים ללוד, וחכ"א: אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא המביא ממדינת הים והמוליך].

גמ'. מ"ט? רבה אמר: [ב, ב] לפי שאין בקיאיין לשמה, רבא אמר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו. מאי בינייהו? איכא בינייהו, דאתיהו בי תרי; אי נמי, ממדינה למדינה בארץ ישראל; אי נמי, באותה מדינה במדינת הים.

ולרבה, דאמר לפי שאין בקיאיין לשמה, ליבעי תרי, מידי דהוה אכל עדיות שבתורה! עד אחד נאמן באיסורין. אימור דאמרין עד אחד נאמן באיסורין, כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן, דלא איתחזק איסורא, אבל הכא דאיתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות משנים! רוב בקיאיין הן. ואפילו לר"מ דחייש למיעוטא, סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי, ורבנן הוא דאצרוך, והכא [ג, א] משום עיגונא אקילו בה רבנן. האי קולא הוא? חומרא הוא, דאי מצרכת ליה תרי — לא אתי בעל מערער ופסיל ליה, חד — אתי בעל ומערער ופסיל ליה! כיון דאמר מר: בפני כמה נותנו לה? **רבי יוחנן ור' חנינא**, חד אמר: בפני ב', וחד אמר: בפני ג', מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה.

ולרבא, דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו, ליבעי תרי, מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא! עד א' נאמן באיסורין. אימור דאמרין עד אחד נאמן באיסורין, כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן, דלא איתחזק איסורא, אבל הכא איתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות מב'! בדין הוא דבקיום שטרות נמי לא ליבעי, כדר"ל, דאמר ר"ל: עדים החתומים על השטר — נעשו כמי שנחקרה עדותן בב"ד, ורבנן הוא דאצרוך, והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן. האי קולא הוא? חומרא הוא, דאי מצרכת ליה תרי — לא אתי בעל מערער ופסיל ליה, חד — אתי בעל ומערער ופסיל ליה! כיון דאמר מר: בפני כמה נותנו לה? רבי יוחנן ורבי חנינא, חד אמר: בפני שנים, וחד אמר: בפני ג', מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה.

ורבא מאי טעמא לא אמר כרבה? אמר לך: מי קתני בפני נכתב לשמה, בפני נחתם לשמה? ורבה? בדין הוא דליתני הכי, אלא דאי מפשת ליה דיבורא אתי למגזייה. השתא נמי אתי למגזייה! חדא מתלת גאיז, חדא מתרתי לא גאיז. ורבה מ"ט לא אמר כרבה? אמר לך: א"כ, ניתני בפני נחתם ותו לא, בפני נכתב ל"ל? ש"מ בעינן לשמה. ורבא? בדין הוא דליתני הכי, אלא דא"כ, אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד. ורבה? מי דמי? התם ידעינן, הכא בפני; התם אשה לא מהימנא, הכא אשה מהימנא; התם בעל דבר לא מהימן, הכא בעל דבר מהימן. ורבא? אמר לך: אטו הכא כי אמרי ידעינן, מי לא מהימני? וכיון דכי אמרי ידעינן מהימני, אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד.

ולרבה, דאמר לפי שאין בקיאיין לשמה, מאן האי תנא דבעי כתיבה לשמה ובעי [ג, ב] חתימה לשמה? אי **רבי מאיר**, חתימה בעי, כתיבה לא בעי! דתנן: אין כותבין במחובר לקרקע, כתבו על המחובר לקרקע, תלשו, חתמו ונתנו לה — כשר! אי **רבי אלעזר**, כתיבה בעי, חתימה לא בעי! וכי תימא, לעולם רבי אלעזר היא, וכי לא בעי רבי אלעזר חתימה לשמה — מדאורייתא, מדרבנן בעי, והא שלשה גיטין פסולין דרבנן, ולא בעי רבי אלעזר חתימה לשמה! דתנן, ג' גיטין פסולין, ואם ניסת — הולד כשר: כתב בכתב ידו ואין עליו עדים, יש עליו עדים ואין בו זמן, יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד — הרי אלו שלשה גיטין פסולין, ואם ניסת — הולד כשר; רבי אלעזר אומר: אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים — כשר, וגובה מנכסים משועבדים, שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם! ואלא רבי מאיר היא, וכי לא בעי רבי מאיר כתיבה לשמה — מדאורייתא, מדרבנן בעי. והא אמר רב נחמן, אומר היה רבי מאיר: אפילו מצאו באשפה, [ד, א] וחתמו ונתנו לה — כשר! וכ"ת, אגן מדאורייתא קא מתנינן לה, אי הכי, אומר היה ר"מ דבר תורה מיבעי ליה! אלא לעולם רבי אלעזר היא, וכי לא בעי רבי אלעזר חתימה — היכא דליכא עדים כלל, היכא דאיכא עדים בעי, דאמר **רבי אבא**: מודה רבי אלעזר, במזוייף מתוכו שהוא פסול. **רב אשי** אמר: הא מני? **ר' יהודה** היא, דתנן: ר' יהודה פוסל, עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש. ומעיקרא מאי טעמא לא מוקמינן לה כר' יהודה? מהדרין אר"מ, דסתם

מתני' ר"מ, מהדרין אר' אלעזר, דקי"ל הילכתא כוותיה בגיטין.

[שבע הוכחות]:

1. תנן, רבן גמליאל אומר: אף המביא מן הרקם ומן החגר, רבי אליעזר אומר: אפילו מכפר לודים ללוד; ואמר **אביי**: בעיירות הסמוכות לארץ ישראל ומובלעות בתחום א"י עסקינן, ואמר **רבה בר בר חנה**: לדידי חזי לי ההוא אתרא, והוי כמבי כובי לפומבדיתא; מכלל דת"ק סבר: הני לא צריך, מאי לאו בהא קמיפלגי, דמר סבר: לפי שאין בקיאיין לשמה, והני גמירי, ומר סבר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו, והני נמי לא שכיחי! לא, רבה מתרץ לטעמיה, ורבא מתרץ לטעמיה. רבה מתרץ לטעמיה, דכולי עלמא — לפי שאין בקיאיין לשמה, והכא בהא קמיפלגי, ת"ק סבר: הני כיון דסמוכות מיגמר גמירי, ואתא רבן גמליאל למימר: מובלעות גמירי, סמוכות לא גמירי, ואתא רבי אליעזר למימר: מובלעות נמי לא, שלא תחלוק במדינת הים, רבא מתרץ לטעמיה, דכולי עלמא — לפי שאין עדים מצויין לקיימו, ותנא קמא סבר: הני כיון דסמוכות מישכח שכיחי, ואתא רבן גמליאל למימר: מובלעות שכיחי, סמוכות לא שכיחי, ואתא רבי אליעזר למימר: מובלעות נמי לא, שלא תחלוק במדינת הים.

2. תנן, וחכמים אומרים: אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא המביא ממדינת הים והמוליך; מכלל דתנא קמא סבר: מוליך לא צריך, מאי לאו בהא קמיפלגי, דמר סבר: לפי שאין בקיאיין לשמה, [ד, ב] והני גמירי, ומר סבר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו, והני נמי לא שכיחי! רבה מתרץ לטעמיה, ורבא מתרץ לטעמיה. רבה מתרץ לטעמיה, דכולי עלמא — לפי שאין בקיאיין לשמה, והכא בגזירת מוליך אטו מביא קמיפלגי, דתנא קמא סבר: לא גזרינן מוליך אטו מביא, ורבנן בתראי סברי: גזרינן מוליך אטו מביא. ורבא מתרץ לטעמיה, דכולי עלמא — לפי שאין עדים מצויין לקיימו, ורבנן בתראי לפרושי טעמיה דתנא קמא הוא דאתו.

3. תנן: המביא גט ממדינה למדינה במדינת הים — צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, הא באותה מדינה במדינת הים — לא צריך, לרבא ניחא, לרבה קשיא! לא תימא: הא באותה מדינה במדינת הים — לא צריך, אלא אימא: ממדינה למדינה בארץ ישראל — לא צריך. הא בהדיא קתני לה: המביא גט בארץ ישראל, אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם! אי מההיא, הוה אמינא הני מילי דיעבד, אבל לכתחילה לא, קא משמע לך.

ואיכא דמותיב לה הכי: הא ממדינה למדינה בארץ ישראל — לא צריך, לרבה ניחא, לרבא קשיא! לא תימא: ממדינה למדינה בארץ ישראל — לא צריך, אלא אימא: הא באותה מדינה במדינת הים — לא צריך. אבל ממדינה למדינה בארץ ישראל, מאי? צריך, ליתני המביא ממדינה למדינה סתם! לעולם ממדינה למדינה בארץ ישראל נמי לא צריך, דכיון דאיכא עולי רגלים מישכח שכיחי. תינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מאי איכא למימר? כיון דאיכא בתי דינין דקבעי, מישכח שכיחי.

4. תנן, **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אפילו מהגמוניא להגמוניא, ואמר **רבי יצחק**: עיר אחת היתה בארץ ישראל ועססיות שמה, והיו בה ב' הגמוניות שהיו מקפידין זה על זה, לפיכך הוצרכו לומר מהגמוניא להגמוניא; לרבא ניחא, לרבה קשיא! **רבה** אית ליה **דרבא**. אלא מאי בינייהו? איכא בינייהו, דאתיהו בי תרי; אי נמי, באותה מדינה במדינת הים.

5. תנן: המביא גט ממדינת הים, ואינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם, אם יש עליו עדים — יתקיים בחותמיו; והוינן בה, מאי ואינו יכול לומר? [ה, א] איילימא חרש, חרש בר איתויי גיטא הוא? והתנן: הכל כשרים להביא את הגט, חוץ מחרש שוטה וקטן! ואמר **רב יוסף**: הכא במאי עסקינן — כגון שנתנו לה כשהוא פקח, ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנתחרש; לרבא ניחא, לרבה קשיא! הכא במאי עסקינן — לאחר שלמדו. אי הכי, יכול נמי! גזירה שמא יחזור דבר לקלולו. אי הכי, אינו יכול נמי! פקח ונתחרש מילתא דלא שכיחא, ומילתא דלא שכיחא לא גזור בה רבנן. והא אשה דלא שכיחא, ותנן: האשה עצמה מביאה גיטה, ובלבד שצריכה לומר בפ"נ ובפ"נ! שלא תחלוק בשליחות. אי הכי, בעל נמי! אלמה תניא: הוא עצמו שהביא גיטו, אין צריך לומר

בפני נכתב ובפני נחתם! טעמא מאי אמור רבנן: צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם? דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה, השתא מינקט נקיט ליה בידיה וערעורי קא מערער עליה?

6. תא שמע, דבעא מיניה שמואל מרב הונא: שנים שהביאו גט ממדינת הים, צריכין שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם או אין צריכין? אמר ליה: אין צריכין, ומה אילו יאמרו בפנינו גרשה, מי לא מהימני? לרבא ניחא, לרבה קשיא! הכא במאי עסקינן – לאחר שלמדו. אי הכי, חד נמי! גזרה שמא יחזור דבר לקולו. אי הכי, בי תרי נמי! בי תרי דמייתו גיטא מילתא דלא שכיחא, ומילתא דלא שכיחא לא גזור בה רבנן. והא אשה דלא שכיחא, ותנן: האשה עצמה מביאה גיטה, ובלבד שהיא עצמה צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם: שלא תחלוק בשליחות. אי הכי, בעל נמי! אלמה תניא: הוא עצמו שהביא גיטו, אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם! טעמא מאי אמור רבנן: צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם? דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה, השתא מינקט נקיט ליה בידיה וערעורי קא מערער עליה?

7. ת"ש: המביא גט ממדינת הים, ונתנו לה ולא אמר לה בפ"נ ובפ"נ, אם נתקיים בחותמיו – כשר, ואם לאו – פסול; הוי, לא הוצרכו לומר בפ"נ ובפ"נ להחמיר עליה אלא להקל עליה; לרבא ניחא, לרבה קשיא! הכא במאי עסקינן – לאחר שלמדו. והאמרת: גזירה שמא יחזור הדבר לקולו! כשניסת. אי הכי, הוי לא הוצרכו לומר בפ"נ ובפני נחתם להחמיר עליה אלא להקל עליה, משום דניסת הוא! הכי קאמר: וכי תימא להחמיר עלה ולפקה, הוי לא הוצרכו לומר בפני נכתב ובפני נחתם להחמיר עליה אלא להקל עליה, [ה, ב] טעמא מאי? דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה, השתא בעל לא קא מערער, און ניקום ונערער עליה?

3. איתמר: בפני כמה נותנו לה? רבי יוחנן ור' חנינא, חד אמר: בפני שנים, וחד אמר: בפני שלשה.

תסתיים, דר' יוחנן הוא דאמר בפני שנים, דרבין בר רב חסדא אייתי גיטא לקמיה דר' יוחנן, ואמר ליה: זיל הב לה באפי תרי ואימא להו בפ"נ ובפני נחתם, תסתיים.

לימא בהא קמיפלגי, דמאן דאמר בפני שנים, קסבר: לפי שאין בקיאיין לשמה, ומאן דאמר בפני שלשה, קסבר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו.

ותסברא? הא מדר' יהושע בן לוי אמר לפי שאין בקיאיין לשמה, רבי יוחנן אמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו; והכא היכי קאמר ר' יוחנן בפני שנים! ועוד, הא רבה אית ליה דרבא! אלא, דכ"ע – בעינן עדים מצויין לקיימו, והכא בשליח נעשה עד ועד נעשה דיין קמיפלגי, מ"ד בפני שנים, קסבר: שליח נעשה עד ועד נעשה דיין, ומאן דאמר בפני ג', קסבר: שליח נעשה עד ואין עד נעשה דיין. והא קיימא לן בדרבנן דעד נעשה דיין! אלא, הכא בהא קמיפלגי, דמר סבר: כיון דאשה כשירה להביא את הגט, זמנין דמייתא ליה איתתא וסמכי עליה; ואידך? אשה מידע ידעי ולא סמכי עליה.

תניא כוותיה דרבי יוחנן: המביא גט ממדינת הים, ונתנו לה ולא אמר לה "בפני נכתב ובפני נחתם" – יוציא והולד ממזר, דברי רבי מאיר. וחכ"א: אין הולד ממזר. כיצד יעשה? יטלנו הימנה, ויחזור ויתנו לה בפני שנים, ויאמר: "בפני נכתב ובפני נחתם". ור"מ, משום דלא אמר "בפני נכתב ובפני נחתם" – יוציא והולד ממזר?! אין, ר"מ לטעמיה, דאמר רב המנונא משמיה דעולא: אומר היה ר"מ, כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין, יוציא והולד ממזר.

בר הדיא בעי לאתויי גיטא, אתא לקמיה דרבי אחי דהוה ממונה אגיטי, א"ל: צריך אתה לעמוד על כל אות ואות.

אתא לקמיה דרבי אמי ור' אסי, אמרי ליה: לא צריכת. וכי תימא אעביד לחומרא, נמצא אתה מוציא לעז על גיטין הראשונים.

רבה בר בר חנה אייתי גיטא, פלגא איכתב קמיה ופלגא לא איכתב קמיה, אתא לקמיה דרבי אלעזר, אמר ליה: אפילו לא כתב בו אלא שיטה אחת לשמה, שוב אינו צריך.

רב אשי אמר: [ו, א] אפי' קן קולמוסא וקן מגילתא.

תניא כוותיה דרב אשי: המביא גט ממדינת הים אפי' הוא בבית וסופר בעלייה הוא בעלייה וסופר בבית, אפי' נכנס ויוצא כל היום כולו – כשר. הוא בבית וסופר בעלייה, הא לא קא חזי ליה! אלא לאו, כגון דשמע קן קולמוסא וקן מגילתא.

אמר מר: אפי' נכנס ויוצא כל היום כולו – כשר. מאן? אילימא שליח, השתא הוא בבית וסופר בעלייה דלא חזי ליה אמרת כשר, נכנס ויוצא מיבעיא?! אלא סופר, פשיטא! משום דנכנס ויוצא נפסליניה? לא צריכא, דנפק לשוקא ואתא, מהו דתימא איניש אחרינא אשכחיה ואמר ליה, קמ"ל.

4. גופא, אחד בכור ואחד כל הקדשים, כיון שעברו עליהם שנה בלא רגלים, רגלים בלא שנה – עובר בבל תאחר. בשלמא רגלים בלא שנה – איתמר: בבל, רב אמר: כא"י לגיטין, ושמואל אמר: כח"ל.

לימא בהא קא מיפלגי, דמר סבר לפי שאין בקיאיין לשמה והני גמירי, ומ"ס לפי שאין עדים מצויין לקיימו והני נמי לא שכיחי.

ותסברא?! הא רבה אית ליה דרבא, אלא דכ"ע בעינן לקיימו, רב סבר: כיון דאיכא מתיבתא מישכח שכיחי, ושמואל סבר: מתיבתא בגירסייהו טרידי.

איתמר נמי: אמר ר' אבא אמר רב הונא, עשינו עצמינו בבבל כא"י לגיטין מכי אתא רב לבבל.

מתיב ר' ירמיה: ר' יהודה אומר: מרקם למזרח ורקם כמזרח, מאשקלון לדרום ואשקלון לדרום, מעכו לצפון ועכו כצפון. והא בבל לצפונה דא"י קיימא, דכתיב (ירמיה א, יד): ויאמר ה' אלי מצפון תפתח הרעה, ותנן: ר"מ אומר: עכו כא"י לגיטין, ואפי' ר"מ לא קאמר אלא בעכו דמקרבא, אבל בבל דמרחקא לא! הוא מוטיב לה, והוא מפרק לה, לבר מבבל.

עד היכן היא בבל? אמר רב פפא: כמחלוקת ליוחסין כך מחלוקת לגיטין; ורב יוסף אמר: מחלוקת ליוחסין, אבל לגיטין – דברי הכל עד ארבע תניינא דגישרא.

רב חסדא מצריך מאקטיספון לבי ארדשיר, ומבי ארדשיר לאקטיספון לא מצריך. לימא, קסבר: לפי שאין בקיאיין לשמה, והני גמירי! ותסברא? והא רבה אית ליה דרבא! אלא, דכ"ע בעינן לקיימו, והני כיון דאזלי לשוקא להתם, הנך ידעי בחתימות ידא דהני, והני בדהנך לא ידעי, מ"ט? בשוקייהו טרידי.

רבה בר אבנה מצריך מערסא לערסא.

רב ששת מצריך משכונה לשכונה. ורבא מצריך באותה שכונה. והא רבא הוא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו! שאני בני מחווא, דניידי.

רב חנין מישתעי: רב כהנא אייתי גיטא, ולא ידענא אי מסורא לנהרדעא אי מנהרדעא לסורא, אתא לקמיה דרב, א"ל: צריכנא למימר בפני נכתב ובפני נחתם או לא צריכנא? אמר ליה: לא צריכת, [ו, ב] ואי עבדת אהנית. מאי אי עבדת אהנית? דאי אתי בעל מערער, לא משגחינן ביה; כדתניא: מעשה באדם אחד שהביא גט לפני רבי ישמעאל, אמר לו: צריך אני לומר בפני נכתב ובפני נחתם או איני צריך? אמר לו: בני, מהיכן אתה? אמר לו: רבי, מכפר סיסאי אני, אמר לו: צריך אתה לומר בפני נכתב ובפני נחתם, שלא תיזקק לעדים. לאחר שיצא נכנס לפניו רבי אלעאי, אמר לו: רבי, והלא כפר סיסאי

2. בפלוגתא דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי, חד אמר: לפי שאין בקיאיין לשמה, וחד אמר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו.

תסתיים, דר"י בן לוי הוא דאמר לפי שאין בקיאיין לשמה, דר' שמעון בר אבא אייתי גיטא לקמיה דר' יהושע בן לוי, וא"ל: צריכנא למימר בפני נכתב ובפני נחתם, או לא? א"ל: לא צריכת, לא אמרו אלא בדורות הראשונים, שאין בקיאיין לשמה, אבל בדורות האחרונים דבקיאיין לשמה – לא, תסתיים.

ותסברא? והא רבה אית ליה דרבא! ועוד, הא אמרינן שמא יחזור דבר לקולו! אלא, ר"ש בר אבא איניש אחרינא הוה בהדיה, והא דלא חשיב ליה? משום כבודו דר"ש.

6. רבי יהודה אומר: מרקם למזרח כו'. למימרא, דעכו לצפונה דא"י קיימא, ורמינהו: היה מהלך מעכו לכזיב, מימינו למזרח הדרך טמאה משום ארץ העמים, ופטורה מן המעשר ומן השביעית, עד שיודע לך שהיא חייבת, משמאלו למערב הדרך טהורה משום ארץ העמים, וחייבת במעשר ובשביעית, עד שיודע לך שהיא פטורה, עד היכן? עד כזיב, **רבי ישמעאל ברבי יוסי** אומר משום אביו: עד לבלבו! אמר **אבוי**: רצועה נפקא.

ויהיב תנא סימנא הכי? אין, קרא נמי יהיב סימנא, דכתיב: בוויאמרו הנה חג ה' בשילו מימים ימימה אשר מצפונה לבית אל מזרחה השמש למסלה העולה מבית אל שכמה ומנגב ללבונה, ואמר **רב פפא**: למזרחה של מסלה.

7.

תנא חדא: המביא גט בספינה — כמביא בא"י, ותניא אידך: כמביא בחו"ל! א"ר **ירמיה**, לא קשיא: הא ר' יהודה, הא רבנן; דתנן: עפר חו"ל הבא בספינה לארץ חייב במעשר ובשביעית, א"ר **יהודה**: אימתי? בזמן שהספינה גוששת, אבל אין הספינה גוששת — פטור.

אבוי אמר: הא והא ר' יהודה היא, ול"ק: כאן בזמן שאין הספינה גוששת, כאן בזמן שהספינה גוששת.

א"ר **זירא**: עציץ נקוב המונח על גבי יתדות, באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן.

אמר **רבא**: דילמא לא היא, עד כאן לא קאמר ר' יהודה התם — אלא בספינה [ח, א] העשויה לברות, אבל עציץ שאינו עשוי לברוח — לא. אי נמי, עד כאן לא קאמר רבנן התם — אלא בספינה דלא מפסיק אוירא, דמיא כי ארעא סמיכתא דמיא, אבל עציץ דמפסיק אוירא — לא.

רב נחמן בר יצחק אמר: בנהרות דארץ ישראל דכולי עלמא לא פליגי, אלא כי פליגי — בים הגדול; דתניא: איזהו ארץ ואיזהו חוצה לארץ? כל ששופע ויורד מטורי אמנון ולפנים — ארץ ישראל, מטורי אמנון ולחוץ — חוצה לארץ, הנסין שבים, רואין אותן כאילו חוט מתוח עליהם מטורי אמנון עד נחל מצרים, מן החוט ולפנים — א"י, מן החוט ולחוץ — חו"ל; **רבי יהודה** אומר: כל שכנגד ארץ ישראל הרי הוא כא"י, שנאמר: וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים, והנסין שבצדדין, רואין אותן כאילו חוט מתוח עליהן מקפלוריא ועד ים אוקיינוס ומנחל מצרים ועד ים אוקיינוס, מן החוט ולפנים — א"י, מן החוט ולחוץ — חו"ל. ורבנן האי וגבול מאי עבדי ליה? מיבעי ליה לנסין. ורבי יהודה? נסין לא צריכי קרא.

מובלעת בתחום ארץ ישראל, וקרובה לציפורי יותר מעכו! ותנן, רבי מאיר אומר: עכו — כארץ ישראל לגיטין, ואפי' רבנן לא פליגי עליה דר"מ — אלא בעכו דמרחקא, אבל כפר סיסאי דמקרבא — לא! אמר לו: שתוק, בני, שתוק, הואיל ויצא הדבר בהיתר יצא. הא איהו נמי שלא תיזקק לעדים קאמר ליה! לא סיימוה קמיה.

שלח ליה ר' **אביתר לרב חסדא**: גיטין הבאים משם לכאן, אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. לימא, קסבר: לפי שאין בקיאיין לשמה, והני גמירי! ותסברא? והא רבה אית ליה דרבא! אלא, דכ"ע בעינן לקיימו, וכיון דאיכא רבים דסלקי ונחת, מישכח שכיחי.

אמר **רב יוסף**: מאן לימא לן דר' אביתר בר סמכא הוא? ועוד, הא איהו דשלח ליה לרב יהודה: בני אדם העולין משם לכאן הן קיימו בעצמן: ויתנו (את) הילד בזונה והילדה מכרו ביין וישתו, וכתב ליה בלא שירטוט, וא"ר **יצחק**: שתים כותבין, שלש אין כותבין, במתניתא תנא: שלש כותבין, ארבע אין כותבין! א"ל **אבוי**: אטו כל דלא ידע הא דר' יצחק לאו גברא רבה הוא? בשלמא מילתא דתליא בסברא — לחיי, הא גמרא היא, וגמרא לא שמיע ליה; ועוד, הא ר' אביתר הוא דאסכים מריה על ידיה, דכתיב: "ותזנה עליו פילגשו", **רבי אביתר** אמר: זבוב מצא לה, ר' **יונתן** אמר: נימא מצא לה, ואשכחיה ר' אביתר לאליהו, א"ל: מאי קא עביד הקב"ה? א"ל: עסיק בפילגש בגבעה, ומאי קאמר? אמר ליה: אביתר בני כך הוא אומר, יונתן בני כך הוא אומר, א"ל: ח"ו, ומי איכא ספיקא קמי שמיא? א"ל: אלו ואלו דברי אלהים חיים הן זבוב מצא ולא הקפיד, נימא מצא והקפיד. אמר **רב יהודה**: זבוב בקערה, ונימא באותו מקום, זבוב — מאיסותא, ונימא — סכנתא. איכא דאמרי: אידי ואידי בקערה, זבוב — אונסא, ונימא — פשיעותא.

אמר **רב חסדא**: לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו, שהרי פילגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה, והפילה כמה רבבות מישראל.

אמר **רב יהודה** אמר **רב**: כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו, סוף הוא בא לידי שלש עבירות: גילוי עריות, ושפיכות דמים, וחילול שבת.

אמר **רבה בר בר חנה**, הא דאמרי רבנן: שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה, עשרתם? ערבתם? הדליקו את הנר: צריך [ו, א] למימרינהו בניחותא, כי היכי דליקבלו מיניה.

אמר ר' **אשי**: אנא לא שמיעא לי הא דרבה בר בר חנה, וקיימתיה מסברא.

א"ר **אבהו**: לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו, שהרי אדם גדול הטיל אימה יתירה בתוך ביתו והאכילוהו דבר גדול, ומנו? ר' **חנינא בן גמליאל**. האכילוהו ס"ד? השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם, צדיקים עצמן לא כ"ש! אלא בקשו להאכילו דבר גדול, ומאי ניהו? אבר מן החי.

שרטוט

5.

שלח ליה **מר עוקבא לר' אלעזר**: בני אדם העומדים עלי ובידי למסרם למלכות, מהו? שרטוט וכתב ליה: אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי, אע"פ שרשע לנגדי אשמרה לפי מחסום. שלח ליה: קא מצערי לי טובא, ולא מצינא דאיקום בהו! שלח ליה: דום לה' והתחולל לו, דום לה' והוא יפילם לך חללים חללים, השכם והערב עליהן לבהמ"ד והן כלין מאיליהן. הדבר יצא מפי ר"א, ונתנוהו לגניבא בקולר.

שלחו ליה **למר עוקבא**: זמרא מנא לן דאסיר? שרטוט וכתב להו: אל תשמח ישראל אל גיל בעמים. ולישלח להו מהכא: בשיר לא ישתו יין ימר שכר לשותיו! אי מההוא, ה"א ה"מ זמרא דמנא, אבל דפומא שרי, קמ"ל.

א"ל **רב הונא בר נתן לרב אשי**, מאי דכתיב: קינה ודימונה ועדעדה? א"ל: מתוותא דארץ ישראל קחשיב. א"ל: אטו אנא לא ידענא דמתוותא דא"י קא חשיב? אלא רב גביהא מארגיזא אמר בה טעמא: כל שיש לו קנאה על חבריו ודומם, שוכן עדי עד עושה לו דין. א"ל: אלא מעתה, וצקלג ומדמנה וסנסנה הכי נמי! א"ל: אי הוה רב גביהא מבי ארגיזא הכא, הוה אמר בה טעמא.

רב אחא מבי חזזאה אמר בה הכי: כל מי שיש לו צעקת לגימא על חבריו ודומם, שוכן בסנה עושה לו דין.

א"ל **ריש גלותא לרב הונא**: כלילא מנא לן דאסור? א"ל: מדרבנן, דתנן: בפולמוס של אספסיינוס גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס. אדהכי קם רב הונא לאפנויי, א"ל **רב חסדא**, קרא כתיב: כה אמר ה' אלהים הסר המצנפת והרם העטרה, זאת לא זאת, השפלה הגבה והגבוה השפיל, וכי מה ענין מצנפת אצל עטרה? אלא לומר לך: בזמן שמצנפת בראש כ"ג — עטרה בראש כל אדם, נסתלקה מצנפת מראש כ"ג — נסתלקה עטרה מראש כל אדם. אדהכי אתא רב הונא, אשכחיהו דהוי יתבי, א"ל: האלהים! מדרבנן, אלא חסדא שמך וחסדאין מילך.

רבינא אשכחיה **למר בר רב אשי** דהוה גדיל כלילא לברתיה, א"ל: לא סבר לה מר הסר המצנפת והרם העטרה? א"ל: דומיא דכ"ג בגברי, אבל בנשי לא.

מאי זאת לא זאת? דרש ר' **עורא**, זימנין א"ל משמיה **דרב אמי**, וזימנין א"ל משמיה **דרב אסי**, בשעה שאמר הקב"ה לישראל: הסר המצנפת והרם העטרה, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע, זאת להן לישראל, שהקדימו לפניך בסיני נעשה לנשמע? אמר להן: לא זאת להן לישראל, שהשפילו את הגבוה והגביהו את השפל והעמידו צלם בהיכל?

דרש **רב עורא**, זימנין א"ל משמיה **דרב אמי**, וזימנין אמר לה משמיה **דרב אסי**, מאי דכתיב: כה אמר ה' אם שלמים וכן רבים וכן נגוזו ועבר וגו'? אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמין יעשה מהן צדקה, וכ"ש כשהן מרובין. מאי וכן נגוזו ועבר? תנא דבי ר' **ישמעאל**: כל הגוזז מנכסיו ועושה מהן צדקה — ניצל מדינה של גיהנם; משל לשתי רחילות שהיו עוברות במים, אחת גזוזה ואחת אינה גזוזה, גזוזה עברה, ושאינה גזוזה לא עברה.

[ז, ב] ועניתיך — אמר **מר זוטרא**: אפי' עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה. לא אענך עוד — תני **רב יוסף**: שוב אין מראין לו סימני עניות.